

***Uumaja ja Vaasa 2030
– rajattomien mahdollisuuksien
ja kestävän kasvun seutu***

**UMEÅ
KOMMUN**

V A A S A .
V A S A .

Sisällys

Tausta	3
Johdanto	3
Visio	6
Painopistealueet	6
Painopistealue 1: Innovatiivinen, integroitunut, kasvava ja kestävä elinkeinoelämä.....	6
1.1 Yritykset kasvavat ja uusia kestäviä yrityksiä syntyy	7
1.2 Merenkurkun alueen yritysten väliset tapaamiset ja liiketoimet lisääntyvät muun muassa Aurora Botnian mahdollistamina	7
1.3 Alueen yritykset ovat edelläkävijöitä ja tekevät aktiivisesti työtä niin ilmastosiirtymänsä eteen kuin kehittääkseen uusia kiertotalouden liiketoimintamalleja	7
1.4 Meidät tunnetaan elinkeinoelämästäamme Euroopassa	7
Painopistealue 2: Kilpailukykyinen, osajia houkutteleva seutu.....	8
2.1 Yhteinen toimiva työmarkkina-alue	9
2.2 Uumajan ja Vaasan seutu, vetovoimainen ja helposti saavutettava urapäämäärä	9
2.3 Seudulle jäävien opiskelijoiden osuuden kasvattaminen.....	10
Työmarkkinoiden nykytila	10
Painopistealue 3: Vetovoimaiset kaupunki- ja elinympäristöt.....	13
3.1 Jaettu ympäristötavoite.....	14
3.2 Sosiaalinen kestävyys lisää vetovoimaa	14
3.3 Kestävä liikkuminen ja liikenne	14
3.4 Asemamme vahvistaminen EU:n tasolla	15
Painopistealue 4: Uumaja ja Vaasa – yhteisiä elämyksiä	16
4.1 Maiden välisen yhteistyön lisääminen Uumajan ja Vaasan välillä	16
4.2 Kansainvälinen yhteistyö.....	17
Kokonaisvaltainen viestintä.....	17
Yhteenveto	17
Liite 1: Poimintoja Uumajan ja Vaasa yhteisestä historiasta.....	19

Tausta

Vaasa ja Uumaja ovat aina olleet tärkeä osa Suomen ja Ruotsin monivuosisataista yhteistä historiaa, joka leimaa Merenkurkun ylittävää yhteistyötä. Suomi oli osa Ruotsin kuningaskuntaa 600 vuoden ajan, aina Suomen sotaan (1808–1809) saakka, jolloin valtakunta jakaantui. Suomi itsenäistyi vuonna 1917. Lisää poimintoja tästä yhteisestä historiasta sekä kaupunkien samankaltaisesta kehityksestä 1200-luvulta aina 1900-luvulle on liitteessä 1.

Johdanto

Vaasa ja Uumaja ovat Merenkurkun alueen kaksi suurinta kaupunkia, ja ne ovat olleet ystävyyskaupunkeja jo vuodesta 1949 saakka. Tämän työn tavoitteena on paitsi parantaa asukkaiden elämänlaatua, myös vahvistaa seudun yritysten ja organisaatioiden toimintaedellytyksiä.

Globalisaatio lisää keskinäistä riippuvuuttamme ja kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja suurempaan vastuunottoon sekä varmistamaan, että kansalaisten perusoikeudet toteutuvat. Kansainvälinen näkökulma on tärkeä, jotta oma todellisuutemme näyttäytyisi myös globaalissa valossa. Uumajan kunnan strategisessa suunnitelmassa, kansainvälisyysohjelmassa ja elinkeinostrategiassa todetaan, että Uumajan on kehitettävä kansainvälistä yhteistyötään, muun muassa yhteistyötä Vaasan kanssa.¹ Vaasan kaupungin strategiassa taas mainitaan, että yhteistyötä nimenomaan Uumajan kanssa tulee tiivistää.

Merenkurkun neuvoston EAYY-toimialue on kasvanut oleellisesti. Siksi on tärkeää, että Uumajalla ja Vaasalla on oma yhteinen strategia ja että löydämme sopivia yhteistyömuotoja organisaatioiden välille.

Uumajan kunnan ja Vaasan kaupungin välisen yhteistyön muodot ja laajuus ovat vaihdelleet vuosien kuluessa. Tämän yhteistyön strategiseksi ja pitkäjänteiseksi kehittämiseksi Uumajan kunta ja Vaasan kaupunki ovat nyt laatineet yhteisen kehittämisstrategian. Strategiaa täydennetään toiminta- ja viestintäsuunnitelmilla.

Kaupungit ovat seudullisten toimintojen urbaaneja solmukohtia, joissa tehokkaat kuljetusjärjestelmät nivoutuvat toisiinsa. Koulutusmahdollisuudet, korkealaatuinen terveydenhuolto, laajat työmarkkinat ja monipuolinen kulttuuri- ja vapaa-ajantarjonta tekevät kaupungeista houkuttelevia asuinpaikkoja. Molemmat kaupungit sijaitsevat EU:n korkeimman tason alueella väestönkehityksen ja väestön hyvinvoinnin kannalta tarkasteltuna; vrt. European Social Progress Index.²

Elinkeinoelämälle on sekä investointihalukkuuden että kilpailukyvyn kannalta tärkeää, että osaavaa työvoimaa on saatavilla, kuljetusjärjestelmät ovat ympäristöystävällisiä ja kustannustehokkaita ja että lähistöllä on yliopistojen ja korkeakoulujen kaltaisia innovaatioympäristöjä. Vaasan ja Uumajan kaupunkien välisellä yhteistyöllä on pitkät perinteet. Pitkäjänteisen ja kehittyneen yhteistyön keskiössä ovat myös jatkossa kaupunkiemme laatutekijät,

¹ Umeå kommuns strategiska plan 2016–2028, Internationellt program Umeå kommun ja Umeå kommuns Näringslivsstrategi 2019–2025.

² https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/maps/social-progress_en

erityisesti kestävyys, osallisuus ja saavutettavuus. Näin voimme lisätä kaupunkien välistä yhteistyötä ja rakentaa yhä kilpailukykyisempää seutua.

Ruotsi ja Suomi liittyivät EU:n jäseniksi vuonna 1995. EU:n tavoitteena on muun muassa edistää rauhaa, eurooppalaisia arvoja ja kansalaisten hyvinvointia, toteuttaa sisämarkkinat ja edistää taloudellista, sosiaalista ja alueellista koheesiota sekä EU-maiden välistä yhteisvastausta, toteuttaa kestävä kehitystä, jonka perustana ovat tasapainoinen talouskasvu ja hintavakaus, sekä ylläpitää täystyöllisyyteen ja sosiaaliseen edistykseen tähtäävää kilpailukykyistä markkinataloutta ja kunnioittaa kulttuurien ja kielten moninaisuutta.³ Näistä painopisteistä voidaan löytää useita yhtymäkohtia myös Uumajan kunnan ja Vaasan kaupungin väliseen yhteistyöhön.⁴

Sekä Suomi että Ruotsi ovat arvioineet turvallisuuspoliittisen tilanteensa uudelleen. Tätä strategiaa laadittaessa Suomi ja Ruotsi ovat molemmat hakeneet Pohjois-Atlantin puolustusliitto Naton jäsenyyttä. Suomesta tuli Naton täysjäsen 4.4.2023. Maat jatkavat puolustusyhteistyönsä vahvistamista, ja kun molempien maiden Natojäsenyys on ratifioitu, rajat ylittävä puolustuspoliittinen yhteistyö vahvistuu entisestään, ei vain puolustusliiton sisällä vaan koko Pohjolassa ja erityisesti Merenkurkun alueella. Puolustusliiton jäsenyys nostaa kriisi- ja valmiusnäkökulman yhä suurempaan rooliin kaupunkien toiminnoissa. Merenkurkussa on huoltovarmuudenkin kannalta erittäin tärkeää infrastruktuuria, kuten satamat ja Uumajan ja Vaasan välinen lauttayhteys. Lisäksi sekä vienti että tuonti keskittyvät yhä enemmän Suomen länsirannikon satamiin, mikä lisää painetta myös Uumajan ja Vaasan satamien jatkuvaan kehittämiseen.

Sekä Ruotsi että Suomi pyrkivät myös toteuttamaan YK:n kestävä kehityksen tavoitteita (Sustainable Development Goals; SDG), vaikka käytetyt työtavat ja menetelmät ovatkin erilaisia. YK hyväksyi kestävä kehityksen tavoitteet, eli globaalit tavoitteet tai Agenda 2030:n, vuonna 2015. Näitä tavoitteita voidaan pitää universaalina suunnitelmana köyhyyden poistamiseksi, maapallon suojelemiseksi ja sen varmistamiseksi, että vuoteen 2030 mennessä kaikki ihmiset saavat nauttia rauhasta ja vauraudesta. Tavoitteet ovat yhtenäinen, jakamaton kokonaisuus, jossa tasapainottuvat kestävä kehityksen kolme ulottuvuutta: taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöön keskittyvä.⁵ Sekä Vaasan kaupunki että Uumajan kunta työskentelevät kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi, kumpikin tavallaan.

Merenkurkun alueella on hyvät rahoitusmahdollisuudet erilaisille raja-aluehankkeille, erityisesti Interreg Aurora⁶- ja Interreg Youth⁷-ohjelmien kautta. Näiden ohjelmien tavoitteena on rakentaa rajat ylittävää Eurooppaa ja tuoda kansoja lähemmäs toisiaan. Yhteisiä hankkeita voidaan rahoittaa myös monista muista EU-ohjelmista.

Pohjoismaiden ministerineuvoston visiona on tehdä Pohjolasta maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Pohjoismaiden pääministerit hyväksyivät vision elokuussa 2019. Seuraavien neljän vuoden aikana Pohjoismaiden ministerineuvosto pyrkii

³ https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_fi

⁴ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy_fi

⁵ <https://www.undp.org/fi/finland/kestavan-kehityksen-tavoitteet>

⁶ www.interregaurora.eu

⁷ www.interregyouth.com

saavuttamaan vision tavoitteet kolmella strategisella painopistealueella: vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola ja sosiaalisesti kestävä Pohjola. Pariisin ilmastopöytäkirja⁸ ja Agenda 2030 antavat suuntaa työlle, jossa Pohjoismaiden on syytä toimia muuta maailmaa tavoitteellisemmin ja nopeammin. Pohjoismaiden ministerineuvosto tuo yhteen pohjoismaisia toimijoita, jotta nämä voisivat oppia toisiltaan ja ymmärtää toisiaan paremmin. Lisäksi tavoitteena on helpottaa pohjoismaalaisten arkea konkreettisilla toimilla. Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen rajaesteneuvosto edistää yksityishenkilöiden ja yritysten vapaata liikkuvuutta Pohjoismaissa.⁹

Merenkurkun neuvostosta tuli muodostamisensa myötä Pohjoismaiden ensimmäinen EAYY-alue (eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymä). Se kattaa suuren maantieteellisen alueen, jonka keskiössä ovat Uumaja ja Vaasa. Molemmat kaupungit olivat Merenkurkun neuvoston perustajajäseniä (1972) ja myös peruspilareina muodostamassa Merenkurkun neuvostoa, EU:n oikeudellista välinettä raja-alueellista yhteistoimintaa varten, 1.1.2021. Merenkurkun neuvosto on laatinut uuden strategian vuosille 2023–2030.

Alla oleva havainnekuva osoittaa, miten Uumajan ja Vaasan yhteinen strategia voidaan sijoittaa vaivattomasti sekä EU:n että Pohjoismaiseen ja Merenkurkun alueen kontekstiin.

Kuva 1: Uumajan kunnan ja Vaasan kaupungin kehittämisstrategia eurooppalaisessa ja pohjoismaisessa kontekstissa.

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/climate-change/paris-agreement/>

⁹ [Pohjoismaiden ministerineuvosto - PolitikNord2020-726 \(norden.org\)](https://www.norden.org/en/policy/nordic-council)

Visio

Yhteisesti laatimamme visio on:

Uumaja ja Vaasa 2030 – rajattomien mahdollisuuksien ja kestävän kasvun seutu

Pyrimme lisäämään kestävää kasvua ja hyvinvointia koko alueella tarjoamalla ihmisille, yrityksille ja yhteisöille yhtäläiset toimintaedellytykset. Työn keskiössä ovat osallisuus ja yhdenvertaisuus. Yhteisenä väestötavoitteenamme on yhteensä 300 000 asukasta Uumajan ja Vaasan kaupungeissa vuoteen 2050 mennessä.

Painopistealueet

Valitut painopistealueet ovat 1) Innovatiivinen, integroitunut, kasvava ja kestävä elinkeinoelämä, 2) Kilpailukykyinen, osajia houkutteleva seutu, 3) Vetovoimaiset kaupunki- ja elinympäristöt sekä 4) Uumaja ja Vaasa – yhteisiä elämyksiä. Kaikissa painopistealueissa on mukana elementtejä edellä mainituista kaupunkien viihtyvyystekijöistä kuten kestävydestä, osallisuudesta ja saavutettavuudesta.

Painopistealue 1: Innovatiivinen, integroitunut, kasvava ja kestävä elinkeinoelämä

EU:n tavoitteena on toteuttaa sekä sisämarkkinat rajojensa sisällä että kestävää kehitystä, jonka perustana ovat tasapainoinen talouskasvu ja hintavakaus, kilpailukykyinen markkinatalous ja sosiaalinen edistys. EU edistää taloudellista, sosiaalista ja alueellista koheesiota sekä jäsenvaltioidensa välistä yhteisvastuuta.¹⁰

Pohjoismaiden ministerineuvoston visiossa 2030 painotetaan kilpailukykyistä Pohjolaa. Se tarkoittaa, että Pohjoismaat yhdessä edistävät Pohjolan vihreää kasvua, joka perustuu tietoon, innovaatioihin, liikkuvuuteen ja digitaaliseen integraatioon. Kilpailukykyinen Pohjola kytkeytyy erityisesti kestävän kehityksen tavoitteisiin 4, 8, 9, 11 ja 17.¹¹ Kilpailukykyinen Pohjola on täysin linjassa tämän strategian painopistealueen 1 kanssa, jonka keskiössä on Uumajan ja Vaasan innovatiivinen, integroitunut, kasvava ja kestävä elinkeinoelämä.

Painopistealueella 1 keskitymme ensisijaisesti neljään tekijään: 1.1 Yritykset kasvavat ja uusia kestäviä yrityksiä sijoittautuu seudulle, 1.2 Uumajan ja Vaasan yritysten väliset kohtaamiset ja liiketoimet lisääntyvät Aurora Botnian mahdollistamina, 1.3 Alueen yritykset ovat edelläkävijöitä ja tekevät aktiivisesti työtä niin ilmastosiirtymänsä eteen kuin kehittääkseen uusia kiertotalouden

¹⁰ Lissabonin strategia 3 artikla, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016ME/TXT&from=EN>

¹¹ Tavoite 4 – Hyvä koulutus, Tavoite 8 – Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua, Tavoite 9 – Kestävä teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja, Tavoite 11 – Kestävät kaupungit ja yhteisöt ja Tavoite 17 – Yhteistyö ja kumppanuus

liiketoimintamalleja ja 1.4 Meidät tunnetaan elinkeinoelämästämme Euroopassa – yhä useammat yritykset ovat kiinnostuneita sijoittautumaan seudulle.

1.1 Yritykset kasvavat ja uusia kestäviä yrityksiä syntyy

Maailma on suuren ilmastohaasteen edessä. Samaan aikaan meidän tulee jatkaa työtä kestäväen kasvun mahdollistamiseksi ja luoda samalla uusia työtilaisuuksia. Pohjoismaita voidaan pitää kestäväen kehityksen edelläkävijöinä Euroopassa, ja Uumaja ja Vaasa ovat jo nousseet johtavaan asemaan vihreän siirtymän osalta. Tästä syystä teemme myös jatkossa yhteistyötä yritysten kasvun ja innovaatioiden tukemiseksi samalla kun tuemme yrityksiä siirtymässä kohti hiilineutraalia ja kestävämpää elinkeinoelämää.

Yritysten kasvun tukeminen voi tarkoittaa esimerkiksi markkina-alueen kasvattamista kohtaamispaikkoja tarjoamalla. Yllättävän harvat yritykset ovat tunnistaneet lähimarkkinan mahdollisuudet Merenkurkun molemmin puolin.

1.2 Merenkurkun alueen yritysten väliset tapaamiset ja liiketoimet lisääntyvät muun muassa Aurora Botnian mahdollistamina

Tapaamispaikat – myös digitaaliset sellaiset – tarjoavat yrityksille mahdollisuuden löytää uusia yhteistyökumppaneita ja lisätä innovaatioyhteistyötään. Jälkimmäinen vaatii usein varsin paljon ulkopuolista tukea, kun oikeat yritykset on tuotava yhteen innovaatioyhteistyön nopeuttamiseksi. Tässä työssä uusi Aurora Botnia -alus on luonnollisesti tärkeä tekijä ja luotettava liikenneyhteys sekä kestävä vaihtoehto Uumajan ja Vaasan välisille matkoille.

1.3 Alueen yritykset ovat edelläkävijöitä ja tekevät aktiivisesti työtä niin ilmastosiirtymänsä eteen kuin kehittääkseen uusia kiertotalouden liiketoimintamalleja

Sekä Uumajassa että Vaasassa on aloitettu yritysten tukeminen siirtymässä kohti hiilineutraalia ja kestävämpää elinkeinoelämää. Molemmissa kaupungeissa on tunnistettu, mitä mahdollisuuksia tämän tuen integroiminen perinteisempään elinkeinoelämää tukevaan työhön tarjoaa. Voimme myös oppia paljon toisiltamme tässä suhteessa, mikä puolestaan voi nopeuttaa yhteisen elinkeinoelämämme siirtymää, kun teemme työtä yhdessä emmekä erikseen.

1.4 Meidät tunnetaan elinkeinoelämästämme Euroopassa

North Sweden Cleantech¹² ja EnergyVaasa¹³ toimivat hyvinä lähtökohtina seudullisen kehityksen ja elinkeino-yhteistyön esiin tuomisessa.

On äärimmäisen tärkeää, että viestimme aktiivisesti seudustamme ja elinkeinoelämästämme ja markkinoimme niitä yhdessä sekä pehmeät että kovat arvot huomioiden. Nostamme yrityksiä

¹² <https://www.northswedencleantech.se/en/>

¹³ <https://www.vaasa.fi/energyvaasa-fi/>

esikuviksi ja kerromme, mitä meiltä löytyy ja mitä täällä tapahtuu niin, että onnistumme vakuuttamaan sekä paikalliset että erityisesti muualta tulevat ihmiset, yritykset ja yhteisöt ja herättämään heidän mielenkiintonsa. Mikäli tässä onnistutaan, yhä useampi yritys mieltää Uumajan ja Vaasan seudun houkuttelevaksi vaihtoehdoksi, jonne olisi syytä sijoittautua.

Matkailuala on tehnyt jo vuosia yhteistyötä muun muassa yhteisten EU-rahoitteisten kehittämishankkeiden puitteissa, ja uusi Aurora Botnia tarjoaa luonnollisia kehittämismahdollisuuksia. Matkailualalla voimme yhdessä kehittää seudusta kohteen, joka jännittävine ja mielenkiintoisine nähtävyyksineen houkuttelee yhä enemmän kansainvälisiä kävijöitä.

Painopistealue 2: Kilpailukykyinen, osaajia houkutteleva seutu

EU:n tavoitteena on täystyöllisyys ja sosiaalinen edistys. Unioni torjuu sosiaalista syrjäytymistä ja syrjintää sekä edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja sosiaalista suojelua, naisten ja miesten tasa-arvoa, sukupolvien välistä yhteisvastuuta ja lapsen oikeuksien suojelua. Lisäksi EU edistää tieteellistä ja teknistä kehitystä.¹⁴

Kilpailukykyisen Pohjolan tavoitteena on toimivat työmarkkinat ja koulutuksen hyödyntäminen Pohjoismaiden välisten yhteyksien tiivistämiseksi entisestään. Nämä tavoitteet kulkevat käsi kädessä toisen painopistealueemme kanssa, jossa päämääränämme on kilpailukykyinen Uumajan ja Vaasan seutu, joka houkuttelee osaajia.

Koska tarvitsemme kipeästi kaikkien alojen osaajia, on tavoitteeseen syytä sisällyttää myös käsite ”väestön hankinta” ”työvoiman hankintaa” tai modernimmin kykyjen/osaajien houkuttelua laajempänä käsitteenä. Osaajilla ei siis tässä ymmärretä vain korkeakoulutettua työvoimaa, vaan tavoitteenamme on houkuttaa seudulle kaikkien työvoimapulasta kärsivien alojen ammattilaisia. Nykyinen demografinen rakenteemme ja työpaikkojen lisääntyminen niin yksityisen kuin julkisen sektorin laajenemisen myötä vain kasvattavat osaajapulaa ja lisäävät työvoiman tarvetta.

Monet niin yksityisen, kunnallisen kuin valtiollisen sektorin työnantajat ovat jo nostaneet työvoimaongelman esiin. Vahva elinkeinoelämä ja suuri julkinen sektori tekevät seudun työpaikkatarjonnan kokonaisuudesta ihanteellisen, koska tarjolla on paljon paikkoja monilta aloilta. Tämä yhdistettynä koko seudun kasvuun ja uusien yritysten sijoittumiseen seudulle parantaa puolestaan sekä etenemismahdollisuuksia että mahdollisuuksia vaihtaa työnantajaa. Samaan aikaan työvoiman tarve on valtava. Ongelmaksi muodostuu Vaasan ja Uumajan demografinen kehitys. Ellei työvoiman ja eritoten ulkomaisen työvoiman saatavuus parane, työvoiman tarve vain kasvaa Merenkurkun molemmin puolin. Tähän ongelmaan on tärkeää tarttua, sillä kilpailu kovenee sekä kansallisilla että kansainvälisillä markkinoilla ja meidän on onnistuttava houkuttelemaan uusia asukkaita sekä läheltä että kaukaa. Myös Pohjoismaiden välillä ja Pohjolassa vallitsevia muuton esteitä tulee purkaa.

¹⁴ Lissabonin strategia 3 artikla, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016ME/TXT&from=EN>

Koulutusmahdollisuudet kaikilla asteilla on niin ikään ratkaisevan tärkeää kaupunkien vetovoiman kannalta. Laadukas ja menestyksenkäs koulupolku on kriittinen tekijä niin uusien asukkaiden houkuttelemisessa kuin jo seudulla asuvien pitovoiman kannalta. Tämä taas vaikuttaa seudun kehitykseen. Näin ollen on tärkeää investoida kouluun ja koulutukseen, jotta osaamisen kehittämisen jatkuvuus voidaan varmistaa. Samalla vaikutetaan myönteisesti myös koko yhteiskunnan kehitykseen. Nuorten yhteiskunnallisen kiinnostuksen lisääminen nostetaan esiin myöhemmin painopistealueella 3, mutta se voidaan tunnistaa jo tässä yhteydessä koulutuskysymysyhteistyötä vahvistavana tekijänä.

Yhä suuremman haasteen muodostaa lisäksi se, etteivät yliopisto- ja korkeakouluopiskelijamme hakeudu oman seudun työmarkkinoille eivätkä paikalliset, alueelliset tai kansainväliset työnantajat toisaalta myöskään huomioi heitä riittävästi ainakaan siinä laajuudessa, mikä työvoimatarpeiden täyttämiseksi vaadittaisiin. Yksi tulevaisuuden yhteistyön ydinkysymyksistä onkin, miten voimme vahvistaa toisiamme houkutellaksemme niin uusia asukkaita kuin työvoimaa Vaasan ja Uumajan seudulle.

Painopistealueella 2 erityistä huomiota kiinnitetään 2.1 Yhteiseen toimivaan työmarkkina-alueeseen, 2.2 Uumajan ja Vaasan seudun vetovoimaisuuden ja saavutettavuuden lisäämiseen potentiaalisten työntekijöiden silmissä ja 2.3 Seudulle jäävien opiskelijoiden määrän kasvattamiseen.

2.1 Yhteinen toimiva työmarkkina-alue

Pohjolassa vapaa liikkuvuus on itsestäänselvyys. Kaikki haluavat voida kulkea rajojen yli vapaasti työn, opiskelujen tai liike-elämän tarpeiden merkeissä. Vaasan ja Uumajan tavoitteena on saada aikaan toimiva, integroitunut ja kilpailukykyinen seutu, jossa niin yritysten kuin julkisen sektorin osaavan työvoiman tarpeen tyydyttäminen on ensisijaista. On myös erittäin tärkeää, että työntekijöille jaetaan enemmän tietoa ja että työntekijöiden ja työnantajien kohtaamismahdollisuuksia parannetaan niin, että yhä useampien työ- ja uramahdollisuudet toteutuvat aidosti koko alueella.

Seutu voisi toimia pilottialueena, mikäli Pohjoismaiden ministerineuvosto haluaa kokeilla, miten rajaesteitä voidaan purkaa. Pohjoismaiden neuvoston rajaesteneuvosto tekee yhteistyötä eri järjestöjen ja viranomaisten kanssa tunnistaakseen ja pitkällä aikavälillä myös purkaakseen rajaesteitä. On ratkaisevan tärkeää, että työvoiman liikkuvuuden ja yritysten toiminnan juridisia ja hallinnollisia esteitä tunnistetaan, niistä tiedotetaan selkeästi ja että niitä lopulta puretaan. Myös työnantajien tulee olla tietoisempia työntekijöiden palkkaamisen ehdoista Pohjoismaissa. Tämä on erittäin laaja tehtäväkenttä, jonka myös Merenkurkun neuvosto on tunnistanut painopisteeksi vuoteen 2030 laatimassaan strategiassa.

2.2 Uumajan ja Vaasan seutu, vetovoimainen ja helposti saavutettava urapäämäärä

Uumajan kaksi yliopistoa ja Vaasan neljä yliopistoa ja kaksi ammattikorkeakoulua pyrkivät täyttämään niin yksityisen kuin julkisen sektorin työvoimatarpeen. Ne myös vahvistavat osaltaan kaupunkiympäristöjä ja niiden elinkeinoelämää niin, että uusia innovaatioita syntyy ja eri alojen osaajat löytävät työtilaisuuksia läheltä. Valitettavasti yritysten ja julkisten työnantajien

mahdollisuudet saada oikeanlaista osaavaa työvoimaa kuitenkin heikkenevät jatkuvasti, vaikka juuri työvoiman saatavuus olisi kasvun ja tuottavuuden edellytys. Tästä syystä on yhä tärkeämpää, että Vaasa ja Uumaja hankkivat yhdessä näkyvyyttä kansainvälisillä rekrytointifoorumeilla. Molemmat ovat vetovoimaisia kaupunkeja, joissa on houkuttelevia asuinympäristöjä sekä monipuolinen kulttuuri-, vapaa-ajan- ja virkistystarjonta. Uumajassa asuntotilanne on jatkuva haaste, mutta Vaasassa on tarjolla monenlaisia asumismahdollisuuksia, mikä onkin edellytys sille, että potentiaaliset työntekijät kokevat kaupungin vetovoimaiseksi. Kiistaton lähtökohta on myös se, että seudulle asettuminen on tehtävä helpoksi niin työn perässä muuttaville kuin muille uusille asukkaille. Kaikki tämä luo hyvinvointia ja vaurautta yli valtionrajojen koko seudulla, jossa työvoiman liikkuvuuden tulee olla helppoa ja luontaista rajaesteistä huolimatta ja jossa työnantajilla tulee olla käytettävissään laaja osaamis pohja.

2.3 Seudulle jäävien opiskelijoiden osuuden kasvattaminen

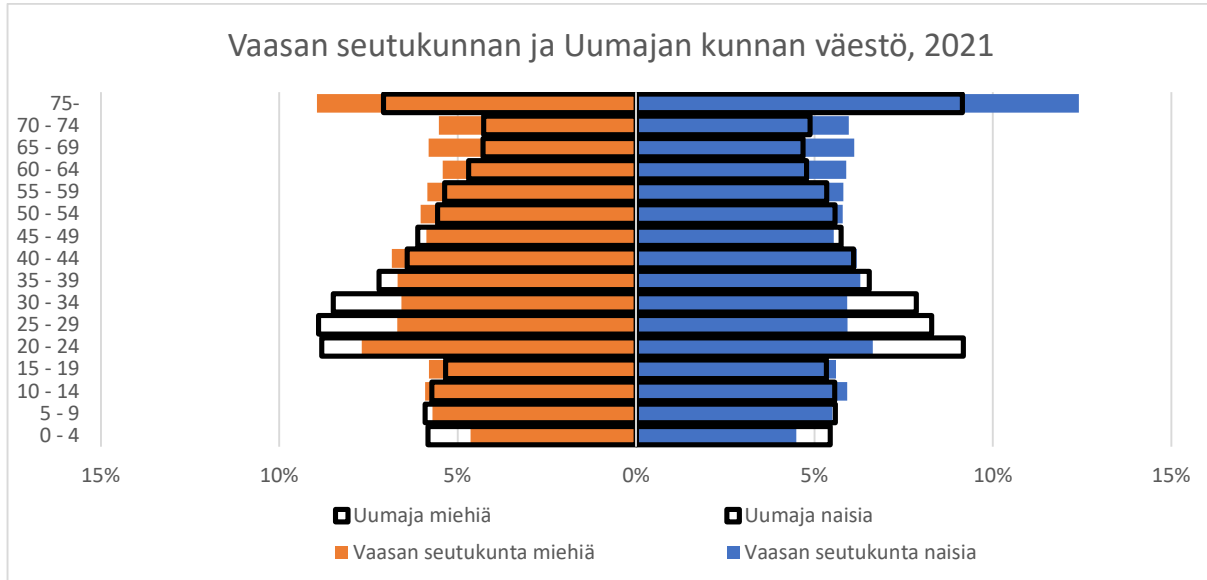
Opiskelijoiden jäämistä seudulle on edistettävä eri tavoin niin Uumajassa kuin Vaasassa, jotta yliopisto-opiskelijat hakeutuisivat paikallisille ja alueellisille työmarkkinoille ja jotta paikalliset työnantajat huomioisivat heitä riittävästi niin, että työvoiman tarve saataisiin tyydytettyä. Lisäksi työharjoittelun ja virkamiesvaihdon kaltaiset vaihtomahdollisuudet kaupunkien välillä voidaan nähdä tavaksi houkutellessa työntekijöitä julkiselle sektorille. Myös samankaltaisten pohjoismaisten koulutusten sertifiointin tarve on syytä nostaa esiin yhteistyössä Merenkurkun neuvoston kanssa esimerkiksi Pohjoismaiden ministerineuvostossa. Lisäämällä yhteistyötä Vaasan kaupungin ja Uumajan kunnan välillä voimme tarjota harjoittelupaikkoja molemmissa kaupungeissa ja yhdessä saada julkisen sektorin ja yritysten osaamistarpeet ja koulutukset kohtaamaan Merenkurkun molemmin puolin. Jotta siirtymä opiskelijasta työntekijäksi tai yrittäjäksi olisi sujuva, opiskelijoiden ja työnantajien välisten suhteiden vahvistamiseen tulee panostaa kummallakin seudulla jo opintojen aikana.

Työmarkkinoiden nykytila

Uumajan kuntaa on väestöpohjan ja talouden rakenteen osalta paras verrata Vaasan seutukuntaan. Kun vertailukohteiksi valitaan Uumajan kunta ja Vaasan seutukunta, päästään vertaamaan kahta sekä maantieteelliseltä kooltaan että väestöltään vastaavaa aluetta paremmin kuin jos vertailukohdaksi valittaisiin vain Vaasan kaupunki. Vaasan seutukunta koostuu kuudesta kunnasta (2021): Korsnäs, Laihia, Maalahti, Mustasaari, Vaasa ja Vöyri. Ruotsin ja Suomen tilastotietoja vertailtaessa haasteeksi muodostuu tietojen epäyhdenmukaisuus. Näin ollen tarkkoja lukuja on vaikea vertailla. Tämä tulee pitää mielessä maiden tietoja vertailtaessa. Uumajan kunnan ja Vaasan seutukunnan vertailu onkin lähinnä summittainen.

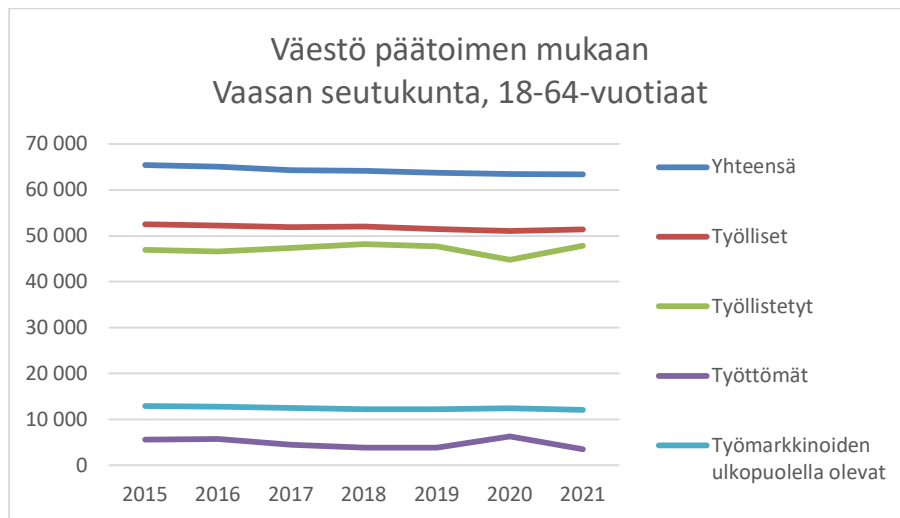
Uumajan kunnan ja Vaasan seudun väestörakenteessa on jonkin verran eroavaisuuksia mutta myös paljon samankaltaisuuksia. Vuodenvaihteessa 2021/2022 Uumajan kunnassa oli 130 997 ja Vaasan seudulla 108 980 asukasta (syntyneet – kuolleet sekä muuttoliike). Samana ajankohtana 20–64-vuotiaiden osuus Uumajan väestöstä oli 60,4 prosenttia, kun Vaasan seudulla 15–64-vuotiaita oli 61,5 prosenttia. Uumajan kunnan asukkaista ulkomailla syntyneitä oli 15 906 (12,9 %). Vaasan seudulla vastaava luku oli 9 162 (8,4 %). Vaasan kaupungin väestöstä ulkomailla oli syntynyt 6 854 henkilöä (10,1 %).

Vuodenvaihteessa 2021/2022 Uumajassa oli prosentteina laskettuna enemmän 0–4-vuotiaita kuin Vaasan seudulla. Ikäryhmässä 20–39-vuotiaat naisten ja miesten prosenttiosuudet olivat Uumajassa suuremmat kuin Vaasan seudulla. Ikäryhmissä 10–14-vuotiaat, 15–19-vuotiaat ja 50-vuotiaat ja sitä vanhemmat naisia ja miehiä oli kuitenkin enemmän Vaasan seudulla kuin Uumajan kunnassa.

Kuva 2: Vaasan seutukunnan ja Uumajan kunnan väestö 2021.

Vuodenvaihteessa 2021/2022 Vaasan seudulla oli 63 427 18–64-vuotiasta, joista 51 394 oli työkykyisiä. Työssäkäyviä oli 47 894, työttömiä 3 500 (5,5 %) ja työmarkkinoiden ulkopuolella 12 033 henkilöä.

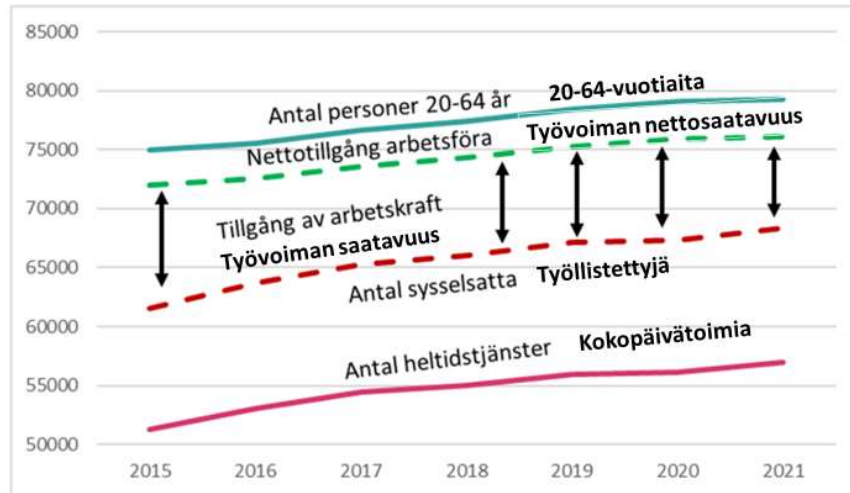

Kuva 3: Vaasan seutukunnan väestö päätoimen mukaan.

Vaasan seudulla työllisten osuus työvoimasta on lähes 90 prosenttia. Työttömyysaste oli vuonna 2022 noin kuusi prosenttia, yksi Suomen alhaisimmista. Alhainen työttömyys johtaa osaavan

työvoiman puutteeseen alueella. Vaasan tulevien vuosien väestönkehitys vaikuttaa myönteiseltä, erityisesti kansainvälisen muuttoliikkeen ansiosta. Syntyvyys on laskenut koko Suomessa, eikä nykyinen väestönkasvu riitä kattamaan oikeanlaisen ja osaavan työvoiman tarvetta.

Dun & Bradstreet analysoivat myös sitä, miten työvoiman saatavuus ja työelämän tarpeet kohtaavat Uumajan kunnassa. Päätelmä oli, että työvoiman tarjonta ylittää sen tarpeen.

Kuva 4: Työvoiman saatavuus suhteessa työvoiman tarpeeseen. Dun & Bradstreet, 11/2022.

Ruotsista ei ole saatavilla samantyyppistä tietoa kuin Vaasan seudusta, mutta Dun & Bradstreetin Uumajan kunnan elinkeinoelämästä tekemän analyysin mukaan kunnassa olisi vähän alle 80 000 20–64-vuotiasta, joista työelämässä on noin 68 500 henkilöä. Työvoiman määrä tai työkykyisten nettosaatavuus olisi noin 76 000 henkilöä.

Uumajassa työvoiman tarjonta ylittää kysynnän. Tämä on selitettävissä sillä, että suurempi osa Uumajan väestöstä on opiskelijoita kuin Ruotsissa keskimäärin. Työkykyisen väestön määrä kasvaa Uumajassa vuosi vuodelta samalla, kun myös työssä olevien määrä kasvaa. Vuonna 2022 Uumajan kunnan työttömyysaste oli hyvin alhainen, vain 2,9 prosenttia, ja trendin ennustetaan jatkuvan, koska työikäisen väestön määrä vähenee samaan aikaan kun yritysten ja julkisten toimijoiden työvoiman kysyntä on edelleen vahvaa.

Suomessa laaditaan ammattibarometri jopa kaksi kertaa vuodessa eri ammattien työmarkkinanäkymien arvioimiseksi. Ammattibarometrin viimeisimmän arvion mukaan (syyskuu 2022) työvoiman tarve Pohjanmaalla muodostaa joillakin aloilla pullonkaulan, kun työvoimapula paikallisilla työmarkkinoilla estää toiminnan laajentamisen.¹⁵ Suurin pula on sairaanhoitoalan henkilökunnasta, ravintolahenkilökunnasta ja hitsaajista. Vaasan seudulla on pulaa myös maanrakennusalan, konetekniikan, tekniikan, sähkötekniikan ja elektroniikka-alan asiantuntijoista, puheterapeuteista ja ammattiaineiden opettajista. Jonkin verran ylitarjontaa on muun muassa IT-

¹⁵ www.ammattibarometri.fi-www.yrkesbarometern.fi

tukihenkilöstöstä, graafisista suunnittelijoista, sihteereistä, asentajista, korjaajista ja kääntäjistä. Arvio perustuu TE-toimistojen näkemykseen työmarkkinatilanteen kehittymisestä tulevan vuoden aikana. Tilanne voi muuttua yksittäisten ammattien kohdalla nopeastikin.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Vaasan seutukunta ja Uumajan kunta painivat samankaltaisten haasteiden kanssa. Yleinen ihmisten ja osaamisen puute aiheuttaa sen, että meidän on yhdessä kehitettävä keinoja, joilla koko seudusta tehdään toimivampi ja integroituneempi olemassa olevalle työmarkkinalle mutta myös vetovoimainen kohde työn perässä Suomeen tai Ruotsiin muuttaville. Myös opiskelijoita on pyrittävä integroimaan seudulle mahdollisimman tehokkaasti. Suomessa osaajien houkuttelussa ollaan jo pidemmällä ja työhön on varattu resursseja ja sitä varten on laadittu strategioita niin kansallisella, seudullisella kuin paikallisella tasolla.¹⁶

Painopistealue 3: Vetovoimaiset kaupunki- ja elinympäristöt

Yksi EU:n neljästä painopisteestä vuoteen 2024 mennessä on hiilineutraalin, vihreän, oikeudenmukaisen ja sosiaalisen Euroopan rakentaminen. Se tarkoittaa investoimista ympäristöaloitteisiin, joilla parannetaan ilman ja veden laatua, edistetään kestävästä maataloutta ja ylläpidetään luontoa ja sen monimuotoisuutta. Lisäksi luodaan tehokas kiertotalous ja toimivat EU:n energiemarkkinat, joiden avulla tuotetaan uusiutuvaa energiaa ja parannetaan energiatehokkuutta. EU:n vihreän kehityksen ohjelma on yksi EU-komission painopisteistä tarkoituksenaan muuttaa EU moderniksi, resurssitehokkaaksi ja kilpailukykyiseksi taloudeksi ja samalla suojella Euroopan luonnonympäristöä, torjua ilmastonmuutosta ja tehdä EU:sta hiilineutraali ja resurssitehokas vuoteen 2050 mennessä. Pohjoismaiden ministerineuvoston visiossa 2030 painotetaan myös vihreää Pohjolaa. Sen mukaan Pohjoismaiden tulee yhdessä edistää yhteiskuntiansa vihreää siirtymää ja hiilineutraaliutta sekä kestävästä kierto- ja biotaloutta. Vihreä Pohjola kytkeytyy Agenda 2030:ssa erityisesti kestävästä kehityksen tavoitteisiin 6 ja 7 sekä 11–14¹⁷. Vihreä Pohjola voidaan yhdistää suoraan meidän kolmanteen vetovoimaisiin kaupunki- ja elinympäristöjä koskevaan painopistealueeseemme.

Uumajassa on jo pitkään tehty pitkäjänteistä ja strategista työtä sosiaalisen kestävyysvähvistämiseksi. Vaasan tavoitteena on olla hiilineutraali jo 202X. Lisäksi Vaasa haluaa olla Suomen energiaviisain ja energiatehokkain kaupunki. Yhdistyneiden kansakuntien globaalit kestävyystavoitteet on juurrutettu kaupungin strategiaan. Vaasan vahvuudet ovat jo ennestään vahvassa ja kasvavassa energiaklusterissa sekä hyvissä elinympäristöissä. Osoituksena työn onnistumisesta voidaan pitää sitä, että Suomi on jo kuutena vuotena peräkkäin nimetty maailman onnellisimmaksi maaksi. Vaasa taas haluaa olla onnellisimman maan onnellisin kaupunki.

Molemmat kaupungit sijaitsevat EU:n korkeimman tason alueella väestönkehityksen ja väestön hyvinvoinnin kannalta tarkasteltuna. Erilaiset sosiaaliset ja ympäristöindikaattorit, kuten Social Progress Index¹⁸, osoittavat lisäksi alueiden olevan sosiaalisesti kestäviä. Sosiaalisella kehityksellä viitataan yhteiskunnan kykyyn tyydyttää jäsentensä inhimilliset perustarpeet, tarjota kansalaisille

¹⁶ [Förstudie: Nationell samordningsmodell för attraktion och mottagande av internationell kompetens](#)

¹⁷ Tavoite 6 – Sukupuolten tasa-arvo, Tavoite 7 – Edullista ja puhdasta energiaa, Tavoite 11 – Kestävät kaupungit ja yhteisöt, Tavoite 12 – Vastuullista kuluttamista, Tavoite 13 – Ilmastotoimia, Tavoite 14 – Vedenalainen elämä

¹⁸ https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/maps/social-progress/2020_en

ja yhteisöille elementtejä elämänlaatussa parantamiseksi ja ylläpitämiseksi ja luoda kaikille kansalaisille edellytykset kasvaa täyteen mittaansa. Uumaja ja Vaasa voivat siis toimia edelläkävijöinä niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla.

Otsikko kattaa laajan kirjon erilaisia kysymyksiä. Painopistealueella 3 olemme ottaneet ensisijaisiksi kehityskohteiksemme jaetun ympäristötavoitteen, erityisesti nuorten osallisuuden lisäämisen kaupunkikehityksessä, kestävästä liikkumisesta ja liikenteen sekä asemamme vahvistamisen EU:n sisällä.

3.1 Jaettu ympäristötavoite

Ihmisten ja yritysten kiinnostus vaikuttamiseen ja vastuun ottamiseen ympäristöstä ja resurssitaloudesta kasvaa. Se, millaisia mahdollisuuksia tähän tarjotaan, ratkaisee, haluavatko ihmiset muuttaa seudulle vai eivät. Tavoitteena on löytää sekä kansallisen että kansainvälisen tason osaamista ja kokemusta, joiden avulla voidaan nopeammin päätyä kestäviin ratkaisuihin. EU nostaa esiin kaupunkisolmukohtien merkityksen unionin jäsenmaiden kasvulle ja siirtymäkyvyille. Tavoitteemme kirkastuu yhteisen, Euroopan tasoisen ympäristötavoitteen äärellä.

3.2 Sosiaalinen kestävyys lisää vetovoimaa

Siinä missä yksi Pohjoismaiden ministerineuvoston vision 2030 painopistealueista on sosiaalisesti kestävä Pohjola, tavoitellaan myös Uumajan ja Vaasan välisen strategisen yhteistyön kehittämällä osallisuuden, tasa-arvon ja yhtenäisyyden edistämistä alueella, jossa on yhteiset arvot.

Suuret panostukset teollisuuteen, vahva kasvu ja sen jatkuminen myös tulevaisuudessa sekä yhä yhtenäisempi alue voivat kuitenkin tuoda mukanaan myös sosiaalisia haasteita. Uumajan ja Vaasan on jatkettava keskinäistä yhteistyötään säilyttääkseen asemansa sekä sosiaalisen kestävyden edelläkävijöinä että sosiaalisesti kestävä kasvun varmistajina. Kehittyvä strateginen yhteistyö on myös laajempaa kokemusten jakamista ja kollegiaalista yhteistyötä sosiaalisesti kestävien ja vetovoimaisten kaupunki- ja elinympäristöjen luomiseksi.

Yksi jatkuvan kasvun avaimista on kyky houkuttaa ja osallistaa nuorta sukupolvea. Kaupunkeja ympäristöineen pitää kehittää erityisesti niin, että uusille sukupolville tarjotaan parhaat mahdolliset kasvuolosuhteet. Kaupunkiemme tulevassa kehityksessä sekä asukkaille että yrityksille tulee tarjota mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa sen muotoutumiseen. Erityisesti tulee keskittyä nuoria osallistavien mallien kehittämiseen. Sekä Uumajan että Vaasan lasten tulee voida tuntea, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa tulevaan elinympäristöönsä. Kaupunkien työssä kasvun edistämiseksi ja ulkopuolisuuden tunteen torjumiseksi kulttuuri voi myötävaikuttaa positiivisesti siihen kaupunginosissa ja keskustajaman ympärillä olevilla paikkakunnilla tehtävään yhteistyöhön, jossa tavoitteena on luoda vetovoimaisia ja jäsenneiltyjä ympäristöjä.

3.3 Kestävä liikkuminen ja liikenne

Kaupungit ovat ottaneet suuren taloudellisen vastuun Merenkurkun lauttayhteydestä lautan ja satamien sekä Brohamn-hankkeen omistajina. Näillä tärkeillä panostuksilla turvataan sekä

ihmisten että tavaran liikkuvuus itä–länsisuunnassa. Aurora Botnian korkea innovaatio- ja ympäristöprofiili luo erinomaista pohjaa entistä ympäristöystävällisempien kuljetusmallien kehitykselle.

Kaupunkien aseman vahvistamiseksi alueellisella, kansallisella ja eurooppalaisella tasolla on vielä paljon tehtävää. Uusi turvallisuuspoliittinen tilanne sekä Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydet korostavat paitsi itä–länsisuuntaisten kuljetusyhteyksien merkitystä myös Merenkurkun ylittävän yhteyden tärkeyttä kriisivalmiuden ja materiaalinhankinnan kannalta. Kaupunkien tulee jatkaa työtään tämän merkityksen esiin nostamiseksi. EU:n kaupunkisolmukohtien määritelmä nostaa keskipisteeseen joukkoliikenteen, jalankulun sekä pyöräilyn kehittämisen. Myös kaupungeja yhdistävästä saumattomasta joukkoliikenneyhteydestä on haaveiltu, samoin yhtenäisestä pyöräilyreitistä, jonka varrella olisi niin tietoa kuin elämyksiä. Vaasan ja Uumajan yritykset ovat jo nykyisellään vahvasti riippuvaisia kuljetuksista, ja kuljetusinfrastruktuurin kehittämisen tulee olla jatkossakin korkealla tärkeysjärjestyksessä. Maantieteellistä sijaintiamme emme voi muuttaa, mutta kuljetusjärjestelmiä kehittämällä voimme lyhentää välimatkoja. Yhteisiä panostuksia vaativista hankkeista mainittakoon sähkölennot sekä kiinteä yhteys Merenkurkun yli.

Molemmilla kaupungeilla on käynnissä ja käsittelyssä useita kehityksen kärjessä kulkevia toimintoja ja aloitteita monilla tulevaisuudenaaloilla. Ne koskevat esimerkiksi vihreää siirtymää, sosiaalista kestävyttä, energiaa ja kiertotaloutta. Mitä tulee tulevaisuuden liikkumismuotoihin, kaupungit täydentävät toisiaan varsin yllättävällä tavalla esimerkiksi sellaisissa hankkeissa, jotka koskevat akkujen valmistusta ja akkumateriaalien hankintaa, kierrätystä, Nordic Energy Beltiä, joka mahdollistaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia (tavaravirrat, logistiikka ja työvoima), eettistä tekoälyä, ohjelmistokehitystä sekä ajoneuvojen suunnittelua ja valmistusta. Kaupungit valitsevat yhdessä, minkä strategisen teeman ympärille ne haluavat rakentaa profiilinsa EU:ssa.

3.4 Asemamme vahvistaminen EU:n tasolla

Yhteinen työ asemamme vahvistamiseksi EU:n strategisessa verkostossa jatkuu. Kyse on sekä kuljetusverkko TEN-T:stä että energiaverkko TEN-E:stä. Sekä Vaasa että Uumaja on määriteltävä kaupunkisolmukohdiksi. Lisäksi on tunnistettava kaupunkien satamien sekä Ruotsin ja Suomen kantaverkot yhdistävän kulkuyhteyden välttämättömyys, jotta seudun asukkailla ja yrityksillä olisi yhtäläiset mahdollisuudet matkustaa ja kuljettaa tavaroita kustannustehokkaasti ja ilmastoviisaasti. Koska Merenkurkun ylittävä reitti on niin merkittävä kriisivalmiuden ja huollon kannalta, yhteistyötä tulee tiivistää entisestään, jotta saavutettaisiin myös uudistuvien energianlähteiden integrointia tukeva asema EU:n energiaverkossa.

Kaupunkien edustustot Brysselissä ovat tärkeitä valvontakanavia EU-kysymysten osalta. Pohjanmaan liitto hallinnoi Länsi-Suomen Eurooppa-toimistoa (WFEO), joka on neljän Länsi-Suomen maakunnan yhteinen edunvalvontatoimisto. North Sweden European Office taas toimii Uumajan – Länsipohjan, Norrbottenin, Jämtlandin, Härjedalenin ja Västernorrlandin suorana yhteytenä EU:hun. Toiminnan tavoitteena on luoda seudun yrityksille, korkeakouluille ja julkiselle toiminnalle edellytykset toimia menestyksekkäästi EU:n areenoilla. Brysselin edustustoa tulee kehittää tunnistettujen tarpeiden ja tavoitteiden pohjalta, mahdollisesti myös yhteistyössä seudun yliopistojen kanssa.

Painopistealue 4: Uumaja ja Vaasa – yhteisiä elämyksiä

Euroopan unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina. Nämä ovat jäsenvaltioille yhteisiä arvoja yhteiskunnassa, jolle on ominaista moniarvoisuus, syrjimättömyys, suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, yhteisvastuu sekä naisten ja miesten tasa-arvo. Unioni kunnioittaa kulttuuriensa ja kieltensä rikkautta ja monimuotoisuutta sekä huolehtii Euroopan kulttuuriperinnön vaalimisesta ja kehittämisestä.¹⁹

Pohjoismaiden ministerineuvoston vision 2030 kolmas strateginen painopistealue on sosiaalisesti kestävä Pohjola. Se tarkoittaa, että me Pohjolassa yhdessä edistämme osallisuutta, tasa-arvoa ja yhtenäisyyttä alueella, jossa on yhteiset arvot ja jossa vahvistetaan kulttuurivaihtoa ja hyvinvointia. Sosiaalisesti kestävä Pohjola kytkeytyy erityisesti Agenda 2030:n eli kestävän kehityksen tavoitteisiin 3, 5, 10, 16 ja 17²⁰. Sosiaalisesti kestävä Pohjola voidaan myös yhdistää suoraan meidän neljänteen painopistealueeseemme, joka koskee yhteistyötä kansalaisyhteiskunnassa keskittyen erityisesti yhteisiin elämyksiin.

4.1 Maiden välisen yhteistyön lisääminen Uumajan ja Vaasan välillä

Jotta seudun vaurautta ja hyvinvointia voitaisiin lisätä, tulee sen asukkaiden voida kohdata, tutustua toisiinsa ja vaihtaa kokemuksia. Tälle on olemassa erinomaiset edellytykset, kun maailman ympäristöystävällisin alus Aurora Botnia – ja tulevaisuudessa myös sähkölennot – yhdistävät Uumajaa ja Vaasaa ympäri vuoden. Seudun matkailukohteiden tulee lisäksi täydentää toisiaan kiinnostavalla tavalla. Merenkurkun aluetta markkinoidaan ulkomailla yhtenäisenä kohteena. Lisäksi suunnitellaan erillisiä mielenkiintoisia käyntikohteita.

Uumajan kunnan ja Vaasan kaupungin tavoitteena on kannustaa asukkaitaan yhteistyöhön seudun vetovoiman ja brändin vahvistamiseksi; Pohjanmaa ei ole vain Pohjanmaa eikä Länsipohja vain Länsipohja – yhdessä ne ovat Merenkurkku! Täällä voi osallistua yhteisiin suomalais-ruotsalaisiin tapahtumiin paitsi Uumajassa ja Vaasassa myös Merenkurkun ylittävällä aluksella. Laajempi kulttuuri- ja urheiluyhteistyö vahvistaa, monipuolistaa ja tekee eläväksi kaikkea sitä, mitä Uumajassa ja Vaasassa tapahtuu. Kunkin kunnan matkailuyhtiöt markkinoivat aktiivisesti käyntikohteita ja elämyksiä lahden molemmin puolin edistääkseen kulttuurivaihtoa. Kunnat myös kannustavat kulttuurivaihtoon ja tukevat Merenkurkun ylittävää matkailua.

Kaupunkien kulttuurilaitoksia ja -yhdistyksiä, järjestöjä, opiskelija- ja eläkeläisyhdistyksiä sekä urheiluseuroja kannustetaan lisäksi järjestämään säännöllisesti yhteisiä tapahtumia, juhlia, kilpailuja, tansseja ja matkoja. Vaasa ja Uumaja ovat seutujensa solmukohtia ja innoittavat toinen toistaan.

¹⁹ Lissabonin strategia 2 artikla, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016ME/TXT&from=EN>

²⁰ Tavoite 3 – Terveyttä ja hyvinvointia, Tavoite 5 – Sukupuolten tasa-arvo, Tavoite 10 – Eriarvoisuuden vähentäminen, Tavoite 16 – Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto, Tavoite 17 – Yhteistyö ja kumppanuus

4.2 Kansainvälinen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on jo pitkään osoittanut suuntaa niin Uumajalle kuin Vaasalle. Molemmat kunnat ovat olleet Harstadin ja Helsingörin kuntien ystävyyskaupunkeja aina vuodesta 1949 lähtien. Myös Norjan ja Tanskan ystävyyskaupunkien kanssa on jo pitkään tapahtunut kansalaisvaihtoa.

Uumaja ja Vaasa ovat Merenkurkun neuvosto EAYY:n perustajajäseniä. Se on yksi Pohjoismaiden ministerineuvoston virallisista rajakomiteoista, joka pyrkii kehittämään yhteistyötä ja purkamaan rajaesteitä.

Sekä Uumaja että Vaasa ovat lisäksi olleet aktiivisia pohjoismaisen Nordic City Network -verkoston jäseniä. Nykyään verkostossa vaikuttaa vain Uumaja.

Uudenlaisesta kansainvälisestä yhteistyöstä on tullut ajankohtaista. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on tuhonnut satoja kaupunkeja ja kyliä, ja miljoonat ukrainalaiset ovat joutuneet pakenemaan kodeistaan. Euroopan alueiden komitea perusti Ukrainan presidentti Zelenskyin kehotuksesta kuntien ja alueiden eurooppalaisen yhteenliittymän Ukrainan jälleenrakentamisen edistämiseksi²¹ sen jälkeen, kun Ukraina sai EU:n ehdokasvaltion aseman. Uumajan kunta ja Vaasan kaupunki haluavat yhdistää voimansa Ukrainan elpymisen ja jälleenrakentamisen tukemiseksi nyt ja sodan jälkeen. Tämä voitaneen tehdä osin osoittamalla apua suoraan Hersonin kaupungille (mahdollisuutta selvitetään parhaillaan) mutta myös tutkimalla eurooppalaisen yhteenliittymän tarjoamia mahdollisuuksia.

Kokonaisvaltainen viestintä

Kokonaisvaltainen viestintäsuunnitelma ponnistaa toimintaohjelman tavoitteista, ja vaadittavat toimenpiteet asetetaan tärkeysjärjestykseen niiden pohjalta. Viestinnän tulee vahvistaa yhteistyötä ja tehdä sitä näkyväksi niin paikallisesti, alueellisesti kuin kansainvälisesti.

Lisäksi tarvitaan yhteisiä markkinointitoimenpiteitä lisäämään Uumajan ja Vaasan näkyvyyttä kansainvälisillä kentillä uusien ulkomaisten kykyjen ja investointien houkuttelemiseksi tähän osaan maailmaa.

Uumajan ja Vaasan välisen yhteistyön toteutumista seurataan säännöllisesti aktiivisen työn jatkuvuuden varmistamiseksi.

Yhteenveto

Vaasa ja Uumaja ovat aktiivisesti mukana useilla kansainvälisillä foorumeilla ja tekevät yhteistyötä monin eri tavoin. Uumajan kunta ja Vaasan kaupunki ovat laatineet tämän yhteisen

²¹ <https://cor.europa.eu/fi/engage/Pages/European-Alliance-of-Cities-and-Regions-for-the-reconstruction-of-Ukraine.aspx>

kehittämisstrategian kehittääkseen yhteistyötään edelleen yhä strategisempaan ja pitkäjänteisempään suuntaan. Tulevaisuuden visionamme on, että olemme rajattomien mahdollisuuksien seutu, josta yhteistyön esteet on häivytetty ja jossa aidossa yhteispohjoismaisessa hengessä muodostamme toimivan ja integroidun toiminta-alueen.

Strategiassa on neljä painopistealuetta:

1) Innovatiivinen, integroitunut, kasvava ja kestävä elinkeinoelämä, 2) Kilpailukykyinen, osaajia houkutteleva seutu, 3) Vetovoimaiset kaupunki- ja elinympäristöt, 4) Uumaja ja Vaasa – yhteisiä elämyksiä. Kaikissa painopistealueissa on mukana elementtejä edellä mainituista kaupunkien viihtyvyystekijöistä kuten kestäväydestä, osallisuudesta ja saavutettavuudesta.

Kuva 5. Kehittämisstrategian neljä painopistealuetta.

Strategiaa täydennetään kaikki painopistealueet huomioivilla toiminta- ja viestintäsuunnitelmilla. Jo nykyään monia toimia voidaan rahoittaa kuntien talousarvioista tai ulkoisella rahoituksella.

Liite 1: Poimintoja Uumajan ja Vaasa yhteisestä historiasta

Vaasa ja Uumaja ovat aina olleet tärkeä osa Suomen ja Ruotsin monivuosisataista yhteistä historiaa, joka leimaa Merenkurkun ylittävää yhteistyötä vielä tänäkin päivänä. Alla olevasta kartasta ilmenee, miten kauppa, kuljetukset ja yhteistyö olivat tärkeitä Merenkurkun alueella jo 1500-luvulla.

Kuva 6: Olaus Magnuksen Carta marina vuodelta 1539.

Merenkurkun laakea maisema ja nopea maankohoaminen tekevät siitä ainutlaatuisen alueen koko maailman mittakaavassa. Tuhat vuotta sitten osa nykyisen Uumajan alueesta oli jo alkanut nousta merestä, kun taas nykyinen Vaasa oli vielä kokonaan veden alla. Maankohoamisen seurauksena alueen ensimmäisen asutuksen jäljet löytyvät nykyään noin kymmenen kilometrin päästä rannikolta. Rannikolle muodostui kiinteää asutusta luultavasti 1200-luvun lopulla. Merenkurkun alueesta tuli osa Ruotsia 1300-luvulla. (Bonns, 2001)

Ruotsin valtakunta oli varsin riitaisa 1400-luvulla, mikä vaikutti epäsuotuisasti myös Merenkurkun alueen kauppaan. Ilmeisesti kauppasuhteet onnistuttiin kuitenkin pitämään hengissä ainakin rauhallisempien kausien aikana, koska myös aineellisen hyvinvoinnin voidaan havaita kasvaneen näihin aikoihin. Hyvinvoinnin lisääntymisen myötä Merenkurkun alueelle rakennettiin monia kirkkoja 1400-luvun kuluessa. Kalastus ja hylkeenpyynti olivat pääelinkeinot aina 1500-luvulle saakka. Kaupankäynnin välineinä toimivat erityisesti lohi ja traani. Maankohoamisen ansiosta myös pienimuotoinen maanviljely sai jalansijaa ja karjanhoidon suosio kasvoi. (Bonns 2001, s. 17–18)

Vasta valtaan noussut kuningas Kaarle IX matkusti eri puolilla Pohjanmaata ja Länsipohjaa 1600-luvun alussa tutustumassa seutuun. Hän päätti sittemmin perustaa Pohjanmaalle kaksi kaupunkia,

Oulun vuonna 1605 ja Vaasan vuonna 1606. Vaasa sai kaupunkioikeudet vuonna 1611. (Luukko, 1972, s. 51–53; Bonns 2001, s. 31) Uumajalle kaupunkioikeudet myönnettiin vuonna 1622, ja siitä tulikin vähän vajaalla 40 asukkaallaan uuden Länsipohjan läänin pääkaupunki. Tuolloinen Länsipohja vastaa nykyisessä kartassa sekä Norrbottenin että Länsipohjan maakuntia. (www.umea.se)

1600-luvun lopulle tultaessa jo kuulusta ”Vaasan rukiista” tuli tärkeä kauppatavara, jolle oli kysyntää erityisesti Tukholmassa. Länsipohjan puolelta tultiin vaihtamaan kalaa rukiiseen, ja kekseliäisyys tull- ja satamamaksujen välttämiseksi kukoisti. (Luukko 1972, s. 225, 240) Vaasan ja Länsipohjan välisten taloudellisten yhteyksien voidaan siis todeta olleen vilkkaita jo tuolla vuosisadalla.

1600-luvulla alueen hallinto oli jatkuvassa murroksessa. Länsipohja ja Pohjanmaa olivat välillä itsenäisiä, välillä samaa hallintokuntaa. Länsipohjan lääni perustettiin vuonna 1647, mutta jo vuonna 1654 Pohjanmaa ja Länsipohja olivat taas yhtä ja samaa lääniä Uumaja pääkaupunkinaan. 1670-luvun puolimaissa Vaasasta tuli läänin pääkaupunki. Länsipohjan lääni perustettiin uudelleen vuonna 1674. (Bonns 2001, s. 29–31)

Helmikuussa 1808 Ruotsin ja Venäjän välille syttyi sota. Kesäkuun 25. päivänä käytiin Vaasan taistelu, jossa menetykset olivat merkittävät. Vaasan ja Uumajan seuduilla käytiin myös monia muita verisiä taisteluja. Kun Vaasa evakuoitiin syyskuussa, monia vankeja ja sairaita lähetettiin Uumajaan. Skellefteån, Sävarin, Uumajan lähellä sijaitsevan Ratanin sekä Piitimen taistelut vuonna 1809 jäivät viimeisiksi Ruotsin maaperällä käydyiksi yhteenotoiksi. Oravaisten taistelu 14.9.1808 johti Ruotsin tappioon ja päätti Ruotsin vallan ajan Suomessa. Suomen sodan 1808–1809 tapahtumat eivät siis olleet vain viimeiset sotatapahtumat Ruotsin maaperällä, vaan ne johtivat myös valtakunnan jakaantumiseen. Rauhansopimus allekirjoitettiin Haminaassa 17.9.1809. Sen myötä Suomesta tuli venäläinen ja Pohjanmaasta osa Suomen suuriruhtinaskuntaa aina Suomen itsenäistymiseen saakka vuonna 1917. Valtakunnan raja kulki suoraan Merenkurkun halki. Siitä, miten rannikon asukkaat reagoivat tähän uuteen tilanteeseen, on valitettavasti hyvin vähän tietoa, mutta ainakin henkisesti sen on täytynyt olla merkittävä muutos, muodostivathan Länsipohja ja Pohjanmaa aiemmin yhden yhtenäisen alueen. Rauhansopimuksen jälkeen kauppa Merenkurkun yli ja Ruotsiin ylipäätään jatkui kuitenkin lähes ennallaan. Kauppa tyrehtyi muutamia vuosia myöhemmin tullien käyttöönoton myötä, mutta vuonna 1837 oli jo aloitettu säännöllinen höyrylaivaliikenne Norlannin rannikkoa pitkin. Tuolloin höyrykuunari Strömkarl liikennöi Uumajasta Vaasaan. Säännöllinen tavara- ja matkustajaliikenne alkoi vuonna 1839. Ensimmäisen maailmansodan aikaan matkustajaliikenne oli pysähdyksissä, mutta 1920-luvulla säännöllinen viikonloppuliikenne Uumajan ja Vaasan välillä alkoi jälleen. Meno-paluulippu maksoi tuolloin 15 kruunua. Liikenne keskeytyi uudelleen sodan alettua vuonna 1939. Merenkurkun jäätiestä tuli vuosina 1939–1940 yksi tärkeimmistä sotatarvikkeiden kuljetusreiteistä Ruotsista Suomeen. Jäätietä pitkin ehdittiin kuljettaa yli 2 000 autolastillista tavaraa tuon yhden ainoan, lähinnä arktisen talven aikana. Reitti aurattiin päivisin ja kuljetukset tapahtuivat yöaikaan. Aina sodan päättymiseen asti vuonna 1944 reittiä pitkin salakuljetettiin erityisesti tavaraa mutta myös ihmisiä. Vuonna 1949 uusi varustamo alkoi liikennöidä Vaasan ja Uumajan välillä Turisten-aluksella. Sitä seurasivat paremmin näille vesille soveltuvat alukset Korsholm I–III. Korsholm III oli vuonna 1958 myös Suomen ensimmäinen autolautta. Vuonna 1971 alkoi ympärivuotinen liikenne. EU-jäsenyys

vuonna 1995 aloitti aivan uuden aikakauden Merenkurkun liikenteessä. (Bonns, 2001, s. 47, 54–57, 71, 76–81) Vuonna 2013 Uumaja ja Vaasa perustivat yhteisen NLC Ferry AB Oy -varustamon, joka on siitä lähtien liikennöinyt päivittäin Merenkurkun reittiä nimellä Wasaline. Nykyään reitillä liikennöi maailman ympäristöystävällisin lautta Aurora Botnia. Vuonna 2014 perustettiin Kvarkenhamnar Ab, jonka tehtävänä on operoida ja kehittää molempien kaupunkien satamia. Vuonna 2022 sekä Ruotsi että Suomi hakivat Naton jäsenyyttä, millä on suuri vaikutus kaupunkien tulevaisuuteen.

Lähteet

Bonns Bertil, 2001 (Länsstyrelsen i Västerbotten): *Kvarkens historia*
Luukko Armas, 1972: *Vaasan historia osa I 1601–1721*